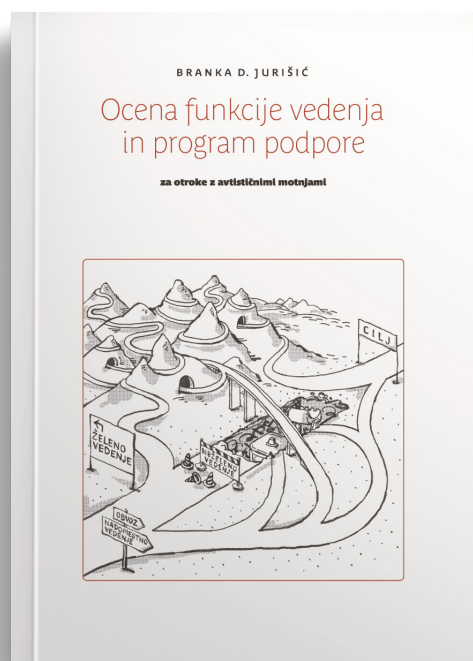

Ocena funkcije vedenja in program podpore za otroke z avtističnimi motnjami

Iz recenzije knjige

Knjiga vsebuje obsežen in celovit pregled sistematičnega ocenjevanja funkcij posameznikovega vedenja (ne glede na njegovo razvojno motnjo) in iz razumevanja funkcije posameznikovega vedenja izhajajoče načine poučevanja zelenih vedenj, ki temeljijo na izsledkih znanstvenih raziskav. Namenjena je strokovnjakom, ki se pri vsakdanjem delu z otroki srečujejo z izzivi neželenih in motečih vedenj in želijo otrokom pomagati, da bi se naučili sprejemljivejših, bolj prilagojenih vedenj, kar bi jim omogočilo večjo samostojnost in neodvisnost v življenju. Uvajanje na dokazih utemeljenih postopkov poučevanja zelenega vedenja in spremljanja uspešnosti teh postopkov v pedagoško in klinično prakso je v sodobnem času standard, ki bi moral biti uveljavljen v vseh ustanovah. Zato je tema knjige, ki je po mojem vedenju prva tovrstna celovita predstavitev v slovenskem jeziku, izjemno aktualna.

— **Doc. dr. Jana Kodrič**, univ. dipl. psih., specialistka klinične psihologije

Publikacija je prvenstveno namenjena strokovnjakom s področja šolstva in zdravstva, ki vsakodnevno delajo z otroki z avtizmom. Osebnostno menim, da je njena ciljna publika veliko širša. Gre za prvo tako obsežno in celostno knjigo o ocenjevanju funkcije vedenja in na njem temelječe intervencije, ki pokrije relevantno teorijo pa tudi aplikacije in evalvacijo kot integralni del vedenjskih pristopov. Zato menim, da bi ta knjiga lahko bila eden ključnih tekstov za študente pa tudi za izkušene praktike s področja vzgoje, izobraževanja, duševnega zdravja in širše. Avtorica si za to pomembno delo, ki je pred vami, zasluži čestitke in zahvalo.

— **Dr. Peter Janjušević**, univ. dipl. psih., specialist klinične psihologije

O avtorici

Branka D. Jurišič se je po študiju specialne pedagogike, za katerega se je odločila zaradi zanimanja za avtizem, zaposlila v prvem oddelku za otroke z avtizmom, ustanovljenem pred več kot tridesetimi leti na Centru Janeza Levca v Ljubljani. V Centru za duševno zdravje Zdravstvenega doma Ljubljana, kjer je bila zaposlena več kot dve desetletji, je sodelovala pri odkrivanju, diagnosticiranju in ocenjevanju otrok z avtizmom. Poleg tega je svetovala družinam in strokovnjakom v vrtcih in šolah, kako otroke in mladostnike z avtizmom kar najbolje vključiti v vsakdanje življenje. Njena prva knjiga o avtizmu je izšla leta 1991 in je bila v Sloveniji za mnoge strokovnjake prvi učbenik na to temo. Kmalu zatem je izšla njena knjiga o kognitivnih vedenjskih pristopih *Zakaj mi to delajo?*. V naslednjih letih in desetletjih je pripravila še vrsto priročnikov in drugih publikacij. Osrednja tema njenega zanimanja so otroci z avtizmom in podpora pozitivnega vedenja. O tem je imela številne seminarje in delavnice. Zaposlena je v Izobraževalnem centru Pika, delujočem pri Centru Janeza Levca, ki je izdajatelj novejšega priročnika *Otroci z avtizmom in pričujoče knjige o oceni funkcije vedenja*.

Leta 2020 je dr. Branka D. Jurišič, katere delo je na področju otrok s posebnimi potrebami v mnogih pogledih v Sloveniji pionirsko, prejela nagrado Republike Slovenije za izjemne dosežke na področju šolstva.

Naročilo knjige

Priročnik *Ocena funkcije vedenja in program podpore za otroke z avtističnimi motnjami* je izšel marca 2023. Knjigo lahko naročite pri IC Pika po elektronski pošti: pika@centerjanezalevca.si ali na tel. št.: **01 434 23 60**

Cena knjige je 40,00 €. Pri pošiljanju po pošti je potrebno plačati poštnino. Po predhodnem dogovoru lahko knjigo prevzamete osebno v upravi Centra Janeza Levca Ljubljana na Karlovški cesti 18 v Ljubljani.

Približno 400 strani dolgo delo formata A4 vključuje tudi številne primere, praktične prikaze in vprašalnike za oceno funkcije vedenja.

— **Marjan Žiberna**, urednik, marec 2023

Predstavitev knjige *Ocena funkcije vedenja in program podpore za otroke z avtističnimi motnjami*. Izobraževalni center Pika, www.icpika.si, tel. št. 01 434 23 60, pika@centerjanezalevca.si

Vsebina

Predstavitev poglavij ali kako beremo to knjigo

1. poglavje: Osnovni pojmi pri oceni funkcije vedenja

Osnovni pojmi, izrazi in koncepti (pojmovanje)

Krepitev je lahko pozitivna ali negativna

Kako dosežemo upad vedenja – kaznovanje, gašenje

Gašenje – posledica, ki temelji na funkciji vedenja

Programi podpore, ki temeljijo na funkciji vedenja, so kompleksnejši od posamičnih strategij

Predhodniki

2. poglavje: Vzpostavitev strokovne skupine – tima

Nekatera vprašanja o OFV in o AM

1. Poznavanje osnov procesa OFV in programa podpore

2. Poznavanje otrok z AM in njihovih potreb

3. Kakšni so učinkoviti vzgojni pristopi za vse otroke v skupini ali šoli in kako v to umestimo OFV?

Spoznanja o OFV (povzeto iz več raziskav)

3. poglavje: Opis in opredelitev vedenja

Opredelitev vedenja in specifični opisi

Test tujca

Test mrtvaka

Domneve, sodbe o vedenju

Zakaj potrebujemo specifični opis vedenja?

Ocena neželenega vedenja – ali je potrebno ukrepanje?

Test »pa-kaj-potem!«

Pravična dvojica – zeleno in neželeno vedenje

Topografija vedenja in najpogostejše neželeno vedenje otrok z AM

Intenzivnost vedenja in napovedniki izrazito neželenega vedenja pri otrocih z AM

4. poglavje: Zbiranje podatkov o vedenju, predhodnikih, posledicah

Uvodni del

Postopki pridobivanja podatkov v procesu OFV

Kako začnemo proces OFV?

4.1 poglavje: Posredni načini – pregled dokumentacije in intervju

Pregled dokumentacije

Pridobivanje podatkov z intervjuji

Intervju z vzgojiteljem, učiteljem, starši

Intervju FACTS

Navodila za intervju FACTS

Intervju z učenci

4.2 poglavje: Neposredno opazovanje vedenja

Načrtovanje opazovanja – kdaj, med katero rutino, koliko časa?

Primer Tilen

Primer Aljaž

Beleženje opazovanja

Podrobnejša pojasnila o značilnih predhodnikih

Analiza zbranih podatkov iz preglednic ABC

Primer Maks

Primeri pogostih napak pri neposrednem opazovanju in zapisovanju v preglednico ABC

1. Domneve o vedenju

2. Skromen zapis

3. Neustrezna razmejitev dogodkov ABC

4. Premalo podatkov oz. zapisov ABC

5. Lažno pozitivna ocena o vplivu pozornosti na neželeno vedenje

6. Lažno negativna ocena o funkciji izogibanja/umika zahteve

Nekaj dodatnih vprašanj in odgovorov o opazovanju ABC

4.3 poglavje: Beleženje in merjenje vedenja – začetno stanje

Podatki o vedenju v začetnem stanju, pred začetkom programa

Merjenje pogostosti pojavljanja vedenja

Merjenje intenzivnosti vedenja

Merjenje trajanja in merjenje zakasnitve vedenja

Intervalno beleženje

Merjenje učinka vedenja

Lestvica za neposredno ocenjevanje vedenja

5. poglavje: Hipoteza o vedenju

Kako oblikujemo hipotezo?

Matrika podatkov o vedenju (matrika funkcije vedenja)

Zbirka primerov hipotez glede na funkcijo

Smernice pri oblikovanju hipotez in pogoste napake

6. poglavje: Preverjanje hipoteze in analiza funkcije vedenja

Preverjanje hipoteze z analizo funkcije vedenja

Standardna analiza funkcije vedenja

Kratka analiza funkcije vedenja

Tri analize, najprimernejše za običajno šolsko okolje

1. Analiza funkcije (z eno preizkušnjo)

2. Analiza predhodnikov (strukture)

3. Sočasna analiza ali analiza z izbiro

7. poglavje: Nadomestno vedenje

Nadomestno vedenje je prvi korak k zelenemu vedenju

Kaj je in kaj ni nadomestno vedenje?

Pri izbiri nadomestnega vedenja si lahko pomagamo z vprašanji

Nadomestno vedenje vedno individualiziramo

Poučevanje zelenega vedenja – ali je to del programa?

Kako se odločamo? Kdaj poučevati in katero vedenje?

8. poglavje: Program podpore pozitivnega vedenja, ki temelji na funkciji vedenja (PPV-F)

1. korak: diagram treh vedenj

a) Hipotezo preoblikujemo v shemo treh vedenj

b) Opredelimo dolgoročni cilj – zeleno vedenje

c) Opredelimo nadomestno vedenje (kratkoročni cilj)

č) Opredelimo posledico, ki ohranja dolgoročni cilj

2. korak: strategije za zeleno vedenje

a) Strategije poučevanja

b) Prilagoditve okoliščin/predhodnih dogodkov

c) Prilagoditev predhodnikov

č) Prilagoditev posledic za zeleno vedenje

3. korak: prilagoditev posledic za neželeno vedenje

4. korak: varnostni načrt

5. korak: načrtovanje izvedbe

6. korak: spremljanje, evalvacija

a) Napredek učenca

b) Zvestoba (točnost) izvedbe programa

c) Socialna potrditev

7. korak: strategije ohranjanja vedenja in posploševanja

9. poglavje: Zvestoba programu – zvestoba izvedbe

Kaj je zvestoba programu in kakšen je namen spremljanja zvestobe?

Postopek ocenjevanja in ovire

Kako podatki o zvestobi izvedbe neposredno izboljšajo našo prakso?

Kakovost procesa OFV in programov podpore, ki temeljijo na funkciji

Kakšna je kakovost procesa OFV, gradiv za učitelje in programov, ki temeljijo na funkciji vedenja? Kaj kažejo analize?

Merjenje in spremljanje zvestobe programu v razredu

10. poglavje: Spremljanje otrokovega napredka in preverjanje intervencije

Kako postavimo cilj?

Odličen napredek v vedenju

Nezadovoljiv napredek

Ni napredka v vedenju

Pogosta vprašanja o merjenju napredka

Ali je sprememba v vedenju posledica intervencije (programa)? Kako učinkovit je program?

Z načrtom ABAB preverjamo, ali naš program (intervencija) res deluje

Kaj lahko naredimo, če program podpore ne deluje?

11. poglavje: Socialna potrditev – mnenje o programu podpore

Kakšni so cilji merjenja socialne potrditve?

Kako sestavimo vprašalnik?

12. poglavje: Ohranjanje in posploševanje vedenja

Načrtovanje posploševanja v šestih korakih

Primeri strategij za ohranjanje in posploševanje vedenja

Izbira ciljanega zelenega vedenja vpliva na posploševanje

Vrstniki lahko prispevajo k posploševanju vedenja

